

Η ΓΛΩΣΣΑ

των Βυζαντινών

Ελισάβετ Αναγνώστου, Ε΄ τάξη, 13^ο ΔΣ Κ

ΚΕΦ.42 Η γλώσσα των Βυζαντινών

Η ρωμαϊκή αυτοκρατορία ήταν κράτος **πολυεθνικό**. Στην επικράτειά της ζούσαν **πολλοί λαοί**, οι οποίοι μιλούσαν **διαφορετικές γλώσσες**. Γνωστότερες από αυτές ήταν **η λατινική**, στην οποία γράφονταν οι **νόμοι του κράτους και οι αποφάσεις των αυτοκρατόρων και των δικαστών**, και **η ελληνική**, την οποία μιλούσε **το μεγαλύτερο μέρος των κατοίκων της αυτοκρατορίας, ιδιαίτερα των ανατολικών περιοχών**.

Μετά τη μεταφορά της πρωτεύουσας στην Κωνσταντινούπολη, **επικρατέστερη γλώσσα έγινε η ελληνική**, η οποία με τον καιρό πήρε τη θέση της λατινικής στη διοίκηση και στη νομοθεσία του βυζαντινού, τώρα, κράτους.

Η ανομοιομορφία της ελληνικής γλώσσας

α) η λαϊκή γλώσσα

Η ελληνική γλώσσα όμως δε μιλιόταν και δε γραφόταν ομοιόμορφα από όλους. Στην Κωνσταντινούπολη, για παράδειγμα, που αποτελούσε το κέντρο της βυζαντινής αυτοκρατορίας, στο χώρο της αγοράς, του λιμανιού και των εργαστηρίων μιλιόταν η απλή αφρόντιστη ελληνική γλώσσα, με φτωχό λεξιλόγιο και αρκετές ξένες λέξεις.

Η ανομοιομορφία της ελληνικής γλώσσας

β) η γλώσσα της ανώτερης τάξης

- Στις υπηρεσίες του παλατιού και του κράτους, στις σχολές και στην εκκλησία, μιλούσαν κι έγραφαν **μια άλλη μορφή γλώσσας, που έμοιαζε περισσότερο με την αρχαία ελληνική**. Αυτή τη γλώσσα, που ήταν δύσκολα κατανοητή από τους απλούς πολίτες, χρησιμοποιούσαν περισσότερο οι μορφωμένοι βυζαντινοί και οι υπάλληλοι του κράτους.

Η αναγέννηση στα χρόνια των Μακεδόνων αυτοκρατόρων

Οι νέοι νόμοι και τα βιβλία γράφτηκαν σε απλούστερη γλώσσα και τα παλαιότερα κείμενα μεταφράστηκαν.

Η λειτουργία περισσότερων **σχολείων, σχολών** και **βιβλιοθηκών**, βοήθησε στην καλλιέργεια και την απλοποίηση της γλώσσας.

Την ομιλούμενη τότε μορφή της, που σε μεγάλο βαθμό μοιάζει με τη σημερινή νεοελληνική, δείχνουν τα **ακριτικά τραγούδια** αυτής της εποχής.

Τα ακριτικά τραγούδια και η ομιλούμενη μορφή της γλώσσας τους

«Ακρίτας κάστρον έχτισε κι ακρίτας περιβόλι,
σ' έναν τόπο ομαλό, σε καρπερό λιβάδι.
Όσα του κόσμου τα φυτά, κει φέρνει και φυτεύει
κι όσα του κόσμου τ' αμπελιά, κει φέρνει κι αμπελώνει
κι όσα του κόσμου τα νερά, κει φέρνει κι αυλακώνει
κι όσα του κόσμου τα πουλιά, κει πάνε και φωλεύουν.
Πάντα κελήδαν κι έλεγαν: «Πάντα να ζεις Ακρίτα!»

Ποντιακό τραγούδι

«Ο Διγενής ψυχομαχεί κι η γη τότε τρομάσσει.
Βροντά κι αστράφτει ο ουρανός και σειέται ο απάνω
κόσμος.
κι ο κάτω κόσμος άνοιξε και τρίζουν τα θεμέλια
και η πλάκα τον ανατριχιά πώς θα τότε σκεπάσει,
πώς θα σκεπάσει τον αίτό, της γης τον αντρειωμένο

...

Ζηλεύει ο Χάρος, με χωσιά⁷ μακριά τότε βιγλίζει
κι ελάβωσέ του την καρδιά και την ψυχή του επήρε».

Συλλογή Στίλπωνος Κυριακίδου.

Από τη μεγαλογράμματη στη μικρογράμματη γραφή

Για την ευκολότερη ανάγνωση των κειμένων, αλλά και για την οικονομία στον πάπυρο, εφαρμόστηκε αυτή την περίοδο η μικρογράμματη γραφή, που έχουμε σήμερα. Όσα αρχαία βιβλία και χειρόγραφα δεν αντιγράφηκαν τότε με το νέο τρόπο γραφής έπαψαν να χρησιμοποιούνται και με τον καιρό ξεχάστηκαν ή χάθηκαν.

Μετά την Άλωση της Πόλης από τους Φράγκους

Οι κρατικοί χώροι που μιλιόταν ή διδασκόταν η αρχαία μορφή της γλώσσας (Παλάτι, σχολεία, Σχολές, Πανεπιστήμιο) έπαψαν να λειτουργούν.

Οι διωγμένοι από τους Λατίνους άρχοντες και δάσκαλοι βρέθηκαν ανάμεσα στον λαό και προσάρμοσαν τον λόγο και τα κείμενά τους στην απλούστερη και πιο κατανοητή από όλους γλώσσα.

Η απλοποίηση αυτή συνεχίστηκε και μετά την ανάκτηση της Πόλης, ως τα χρόνια των Παλαιολόγων, όπου η γλώσσα πήρε σχεδόν τη μορφή που μιλάμε σήμερα.